

*varianti  
archiv B*

IN NOME JESU  
**DISPUTATIO THEOLOGICA**

*De*

**UNIVERSALI**  
**HOMINUM AD SA-**  
**lutem æternam vocatione.**

*Quia M.*

Sub auspicijs S.S. Individuæ Trinitatis  
Omnis generis honore, laude & gratitudine prosequenda  
in secula seculorum!

*In Regia Academia Aboensi, publicè ventilandam*  
*proponunt*

**SVENO L. VIGELIUS**

Copiam VVestmann' S.S. Theol. Profess. Ord. Deiq; Eccles.  
sia quæ in Sagu colligitur Pastor; Collegij Theologici  
p. t. Decanus, nec non Stipendiariorum  
Regiorum inspector, Et

**LAURENTIUS O. Vigelius**

VVERMELANDUS,

S. R. M.tis Stipendarius.

Ad diem 10. Maij. in Auditorio Majori horis antemeridianis,

**A B O E**

---

*Imprimebat Petrus Wald/ Acad. Typog: 1650.*

is. R. M. tis Viro perfideli, Parlamenti Regi; quod Dorpati in Livonia est, Præsidi & Ephoro eminentissi, graviss.

Illustri & Generosiss. Domino:

# DN. GUSTAVO BRÆKE

Lib. Baroni in Korpo/Dño in Frödzwyl & Bzauri &c.

U T E T

Nobiliss. ac Generoso Domino:

# DN. LAURENTIO CRÆUTZI

Hæred. in Serfvelax och Casariz/Dño in Abborsors &c.

Ditionis Aboëns, Björnburgenſ. Et Ålandens, Dynasta,

Collegijq, Holmens, Metallici Allest, Graviss.

S. S. & P. P.

Famam BielKorum celebrem vix hæcce pagella  
Continet, ac digno possum perstringere Metro:

Exprimit ast hancce, & virtus super æthera vecta

BielKorum insignis, celebrisq; in secula retro;

Exprimit hanc liquidò virtutis & alma propago

GUSTAVUS BielKe, o fulcimen Nobile Regni!

Judicii Lwonus celis, Thermidisq; columnæ,

Maiorumq; deus, viridans & pignus Avorum..

Crucigerum soboles Generose o Domine Creutzi

Spes Magna atq; decus perelebris Generis,

Quod, quippe adanges, nec non super æthera tollis

Virtute insigni, cuius amore cluis:

Laurus sis viridis, virides de stipite spargis

Laureolas pulchra, quas finat ipse Deus

Crescere ne pereat, ciò fama perennis Avorum:

His rebeat Patri, clara columna soli.

Dominis meis Gratiosis, Patronis ac Mecenatibus summis,

Humiliter & Reverenter

Hanc Disp. Sacr. & Theol. Dedita & offere

L. O. V.

IN NOMINE JESU.

DISPUT. THEOLOGICÆ  
De

UNIVERSALI HOMINUM  
AD SALUTEM AETER-  
NAM VOCATIONE,

Thef. I.

I. In tractatione de Universali Hominum vocatione ad  
Aeternam Salutem, occurrunt duo primitus in veritatis  
lucem protrudenda. 1. ONOMATOLOGIA  
seu Nominalis explicatio in PRAGMATOLO-  
GIA. sive Realis erodatio.

II. Ora proposita in hoc triplice esse potest. 1. Etymo-  
logia seu notatio. 2. Omenia seu æquivocatio. 3. Tra-  
nsvia seu æquipollentiam terminorum & phrasum  
collectio.

III. Etymologiam quodatinet, tunc pre triplicita-  
te linguae Cardinalis potest esse triplices. 1. Latina, quae  
per facilis est. Vocabio enim dicta est à vocando. 2. Graeca,  
καλεσθαι, h. c. à vocando. Unde Ecclesia  
καλεσθαι εν καλεσθαι, h. c. evocando suam originem traxit.  
Quia particula εν notat terminum à quo, καλεσθαι v. ter-  
minum ad quem. Quippe Ecclesia nihil aliud est, quam  
cætus credentium per Evangelij prædicationem ex impia  
hominum colluvie evocatus, atq; ad regnum Christi  
convocatus. 3. Hebreæ, tum duplex hebraismus obser-  
vandus venit. 1. Quando prædicatio significatur per vo-  
cabulum ΚΑΛΕΙ, h. est. vocavit, advocavit, accersivit.

convocavit, evocavit, invitavit, clamavit, quod Evangelista Matth. 6, 13. & Apostolus Rom. 8, 30. Secuti sunt in Novo Test. 2. Quando ex verbo KAVAH, h. e. expectavit, exspectationem habuit, vel incumbendo congregavit & præstolatus est, descendit nomen KAV (h. e. linea, delineatio, regula, amissis, filum mensorum quo uti solent fabrilignarij, cæmentarij in extenuendis ædibus) cum affixo: E.G. KAVAM dagessatum, BECOL-HAARETZ IATZA KAVAM in omnem terram exivit sonus eorum, Psal. 19, 5. quâ sententiâ Apostolus Paulus differtè exprimit Universalem Evangelij prædicationem factam esse, Rom. 10, 18.

IV. Quod spectat ad Homonymia sive æquivocationem, tum vocatio dupliciter sumitur. 1. Γενικῶς h. e. Generaliter. 2. Εἰδικῶς i. e. Specialiter.

V. 1. Γενικῶς seu Generaliter accepta vocatio notat claram concionem, seriam invitationem & gravem prædicationem, non Hypocriticam aut fucatam aliquam convocationem, quia Hebreum vocabulum KARA ejusmodi spuriam & impiâ prorsus respuit interpretationem. VI. 2. Εἰδικῶς i. e. Specialiter usurpata vocula, Vocabulo accipitur. 1. πολιτεκῶς 2. μυσικῶς 3. Εκκλησιαστικῶς.

VII. 1. πολιτεκῶς h. e. Civiliter intellecta vocatio, denotat certum vitæ genus sive conditionem aut gradum aliquam externum prout D. Apost. Paulus differit, unusquisque in vocatione quâ vocatus, in ea permaneat, h. e. in illo vitæ genere sive statu 1. Cor. 7, 20.

VIII. 2. μυσικῶς h. e. Spiritualiter sumpta vocatio, indicat vitæ æternæ hereditatem sicut iterum D. Paulus Apost. sermoninatur: ad scepsum contendere, ad premium

*superne vocationis DEi in Christo IESU, Phil. 3, 14.*

**IX.** 3. Εκκλησιασ्तῶς h. e. juxta Philologiam Sacram usurpata, vocatio intelligitur bisariam 1. *Singulariter* & 2. *Communiter*.

**X.** Singulariter intellecta, denotat vocationem certarum & idonearum Personarum ad ministerium Evangelij; sic Apostoli sunt vocati, *immediatè*, nostri v. Pastores, Ministri & coministri *mediatè* vocantur..

**XI.** Porro communiter si hoc in loco intelligenda veniat, significat omnium in mundo hominum invitationem ad Christi communionem; quorum *Alij* sunt 1. *κεκλημένοι* hoc est vocati, sed vocationem contemnentes. 2. *Alij κλητοί* hoc est vocati, qui vocationi obedient, sed postea eidem minus minusq; obtemperantes ab ipsa deficiunt. 3. *Alij κλητοί ναῦς περιεστήσθεν* secundum Dei propositum vocati Rom. 8, 26.

**XII.** Tandem, ut ordinem propositum prosequamur & ONOMATOLOGIÆ imponamus finem, transitum facimus ad τυπούμιαν h. e. Phrasium sive terminorum æquipollentium collectionem, enumerantes vocationis Synonyma *Tria*: Quorum primum est, Evangelij sive nominis Domini Manifestatio, notans ejus annunciationem Nudam aut Salutarem Matth. 16.

**XIII.** Secundum Synonymum est, *Salutatio illa* Matth. 10, 12. Ubi pacis nomine intelligitur salus & vita aeterna; quia in salutatione ista h. e. in vocatione ista ab ipsis affrebat pax spiritualis.

**XIV.** Tertium Synonymum est *Vocatio εἰδικῶς accepta*, quatenus includit hominum obsequium, eatus æquipollit electioni. *Quos predestinavit, hos vocavit*, Rom. 8, 29. Postquam curiosis Onomatolo-

glatrobianus oculis, tempestivus videntur transire ad ipsam Pragmatologiam.

XV. *Pragmatologia* Universalis hominum vocationis ad salutem æternam, respicit investigationem Triplicem: i. Definitionis: ii. Cauitatum: iii. Effectorum.

XVI. i. *Definizio subinde vocationis* hac est: Vocatio est opus Spiritus sancti quo per certas & idoneas personas doctrinam Evangelicam hominibus affluenciari mandat, ut à peccatis conversi in Regno gratiae vivant in solo, & postea in regno gloriae vivant in polo.

XVII. Vocationis hominum Universalis ad æternam salutem causæ indagatae, veniunt justo ordine & reæcio tramite insinuandæ & considerandæ Quatuor: 1. Efficiens: 2. Materia: 3. Forma: 4. Finis.

XVIII. *Causa Efficiens* vocationis hominum Universalis ad vitam æternam, alia est Principalis alia Ministerialis & Instrumentalis.

XIX. Principalis est vel Communis vel Singularis.

XX. *Communis* est Tota S.S. & Individua Trinitas: quia vocatio est opus externum, quod in Trinitate non terminatur, sed ad omnem egreditur creaturam, omnium prædicationis capacem: Marc. 16. 15. opera enim Trinitatis ad extra sunt indivisa & omnibus Deitatis personis æqualiter attribuuntur.

XXI. *Singularis* Sunt Tres personæ Trinitatis pater, filius & spiritus S. quibus juxta alium ad alium respectum vocatio hominum universalis ascribitur.

XXII. Deo patri competit originaliter ratione ordinationis: quia sicut est Fons Deitatis, ita quoque est principium omnium operationum: Juxta illud Act. 17. 30.

Deus

Deus mandat omnibus utiq; hominibus ut resplicant &c. libri

Deus & nos aūmās sumptus Deus pater intelligitur.

**XIII.** Deo filio tribuitur ratione Promulgationis & promissionis qui postquam περὶ Ευαγγέλιον de semine Benedicto promulgavit Gen. 3. 15. Non tantum patris basia veteri T. apparuit Gen. 15. 5. & 19. 1. 3. id quod confirmatur ioh. 1. 18. Verum etiam in N. T. ministerio verbi sui praesulit sed aliter tamen in statu Exinanitionis ubi ipse met ministerij partibus defunctus, confitetur se missum ad oves perditas domus Israel Matth. 15. Hinc Doctor Apostolus nullus nunquam ipsum ministrum circumcisōnis Rom. 15. 8. h.e. populi circumcidit. Quam in statu Exaltationis in quo mediatè spiritum sanctum quem veluti ecclesia Doctorem discipulis ipse propagavit Joh. 16. 7.

**XIV.** Deo Spiritui S. ascribitur vocatio haec ad salutem 1. Ratione Directionis, est enim Spiritus ille bonus qui deducit homines per terram planam psal. 143. 10. 2. Sanctificationis, est enim unus & idem spiritus qui operatur haec omnia, distribuens singulis ut vult 1. Cor. 13. 11. Quippe promittebatur Doctor Paracletus omnia doctrina, omniaq; nobis suggesturus Joh. 16. 13. Quicquid officium suum vocandi non solum Act. 34. verum judicandi Act. 15. 8. Locorum utrobiq; per quam fideliter exerceuit.

**XXV.** Ex presuppositis sua sponte nobis ab aliis prodeunt duo Orthodoxorum dogma & oppositè subjungendū, quarum prius mem. hocce: Vocatio DEI est vera, seria, sincera, iqua vocavit & ad huc vocat omnes homines nemina praeterito & excluso cuiuscunq; fuerat aetatis, sexus ac dignitatis; Non hypocrita, simulata & fucata, prout cacodoxi Calviniani maledictum suum clamorem non nisi ex impuro

Mexicanici Diaboli gurgustio exhalatum, plusquam diu profundunt in Deum Trinunum, eiusq; non tantum veritatem per quam tamen ipse in dicendo & faciendo sume verax est atq; ab omni simulatione & mendacio alienissimus, omnisq; veritatū humanae norma & regula certissima, surda aure aversantes oracula divina fide dignissima, hæcce; *Non enim est Deus quasi homo ut mentitur, nec filius hominis ut péniteat eum;* Dixit ergo Et non faciet? Locutus est Et non implebit? Num. 23,19. Non prophanabo foedus meum Et pronuntiatum labiorum non mutabo Psal. 89,35. verum etiam verborum contumelijs incestoq; ore lacerant ejusdem sanctitatem, per quam tamen, Deus ab omni iniquitate, labore, onijs, contaminatione aut vitio est alienissimus, onijs q; castitate, puritate & justitia est maximè præditus, malitioso aspernantes animo, clarissima S. scripturæ testimonia Exod. 15,11. Esai. 6,3 Joh. 17,11. Ezech. 11, 33 Luc. 19,38. Matth. 23, 17. Præsertim Beza in colloquio Mompel. pag. 315. & 443. Et Ursinus parte 2, da cæcheter. Pag. 116. Qui omnes vocat ad se nec tamen vult omnes ad se venire aut ad se venientes servare, is simulare, ludere & imponere dicendus est.

XXVI. Secundum; DEUS vocat homines non per violentiam aut voluntate absoluta, quā quidquid vult facit Psal. 115, 3. (nullo habito respectu ad cætera sua attributa) cui nemo resistere potest. Rom 9,19. Sed Ordinata, quā DEUS per media ordine certo à se præscripta in sacro Codice N. T. ti vocat, cui miseri homines, proh dolor, resistere posunt: Quod Probatur 1. Λογικῶς: Quia voluntas DEI ordinata semper habet conditionem annexam, quā nō observata, Dei voluntas nō fit. 2. Βιβλικῶς

**ex Test.** 1. Veteri, *Elegisti quæ nolui.* Esai. 65, 12. 2 N.  
Test. Matth. 23, 17. Pharisei & Legisperiti consilium  
Dei spreverunt, non baptizati &c. Luc. 7, 30. & 14, 24.  
Act. 7, 5. Act. 13, 5 & 44 1, 16. 2 Thess. 2, ii.

**XXVII.** Hactenus de causa principali Universalis  
vocationis, sequitur Ministerialis: vocat enim Deus ho-  
mines ad salutem æternam, *non Extraordinariæ.* 1. *Per*  
*Angelos* sicut olim: quia quando ministerium ordinarium  
in Ecclesia conquiescebat, vel turbatum languescebat vel  
disparuit prorsus, Deo familiare erat usurpare ministe-  
rium Angelorum pro cœlesti sua doctrina promulganda.  
*Neg.* Extraordinem, per homines quemadmodum quoq;  
olim docendi munus exercuerunt in V. Test. Prophetæ,  
& quidem tempore Abrahami Melchisedechus Gen.  
14, 11. Psal. 110, 4. Christi typus Heb. 7, 1. Quiq; Abra-  
hamo superior Heb. 7, 4. 29. Cujus ideo sacerdotium e-  
rat præstantius Levitico; *Neg.* præter ordinem imme-  
diatè per homines in N. Test. ingressu 1. *Iohannes Ba-*  
*ptista*, Præcursor Christi in virtute Messiae. Malach. 2, 1.  
Marc. 1, 5. 2. *Christus ipse*, in statu exinanitionis minister  
circumcisionis. 3. *Apostoli Christi* Matth. 10, 7. & 28, 19.  
4. *Septuaginta* duo discipuli, alijq; qui adventus Christi  
erant prænunciij, à Christo missi & ablegati in omnem  
orbem quò venturus erat. Luc. 10, 3. *Sed* ordinariè &  
mediatè, per homines certos & idoneos prædicandi mu-  
neri destinatos, tam in V. quam in N. T. sto.

**XXVIII.** In V. T. to ante legem latam, sacerdo-  
tale munus sustinebant more Maiorum suorum & Patri-  
archarum & familiarum plerique primogeniti: Post verò le-  
gem latam docendi munere functi sunt posteri Patriar-  
chæ Levi, quorum unus semper justo observato successio-  
nis ordine munus sacerdotis summi exequi debilit, velut

Typis Christi. Heb. 7, 1. Cæteri v. partim erant sacerdotes, qui distributis operis legum Interpretes agebant. Partim Levite, qui sacerdotibus auxilio erant impendi. di o naem curam & operam in res sacras peragend as. XXIX. In N. Test. Deus per distinctos hominu ordines salutem humani generis procurat; quorum unus dici potest *Catus Scholasticus*, alter *Senatus Ecclesiasticus*. Hicce ordinibus artes manuarias non exercentibus Syr:39, v. 1: sed in verbo & doctrina laborantibus, i. Tim 5, 17. Nec non Evangelium enânciantibus i. cor 9, 14: de honestis salarijs & sufficientib<sup>9</sup> Stipendijs, Pij Reges ac Principes, à D E O Ter S. S. Jehovâ utriusq; Tabulae Decalogi ac pro-indè Religionis custodes constituti, prospicient, ordinatur certos redditus de Subditorum bonis annuatim colligendos & erogandos; Quod non solùm S. Scripturæ testimonia svadet Psal. 72, 10. II. Esa. 49, 23. & 60, 16. Verum etiam exempla ejus rei corprobant. I. Moys Exod. 34, 29. Levit. 27, 3. & seqq: Num. 18, 8. & seqq. Josephi Gen 47, 22. Ezechie 2. Chron. 31, 34. Caveat subindè Pius Magistratus ne, per retardatam salaryorū erogationem vel denegataam stipendiū distributionem, arbitriariamq; diminutionem, Ecclesiæ & scholarum ministri eum fame & indigentia p obrosoaq; miseria colluz statui ab Ingeniū muneribus strenue exercendis, seduloq; exequendis officiū partibus ad curam vietus retrahantur: Quippe Deus ter opt Max. Cæli ters etq; Monarcha Vindex horum omnium famem Ministeriorum, fame pabulorum salaryorū punire solet: Manifestoris veritatis hac de re cupidos remittimus ad Tractatum admodum Reverendi & præclarissimi Da. M. JOACHIMI JHERINGII Episcopi Rovaliensis dignissimi, de Magistratu Posticio eiusq; ordinationibus Civilibus Thes. Ii. & iii.

XXX. Scholasticus Coetus est eorum, qui versantur in scholis, Gymnasijs & Academijs Docentes & Diœcetes, tum Lectionem & scriptionem, tum lingvas, artes & facultates Ecclesiæ, Reipublicæ & Sanitati necessarias; Et ex scholastico itaq; ordine Deus ter opt Max. vult eos petendos esse, qui verbum suum in Ecclesia tradant;

qui

qui Jus in foro dicant, qui morbis medeantur; Vnde Scholæ dicuntur Seminaria Ecclesiæ & Reipublicæ.

XXXI. In Senatu Ecclesiastico sunt Episcopi seu Superintendentes, Professores & Lectores Theologie, Pastores &c.

XXXII. Episcopi sive Superintendentes sunt Pastores Primarij, qui præter Ecclesias sibi commissas, aliorum etiam Pastorum Ecclesiarumq; quarum inspectio eis legitimè demandata est, curam gerunt: *Talis Episcopus in Insula Creta Titus fuit Tit 1, 5.* Quorum officium est Triplex: *Primum* in Pastorum doctrinam inquirere & vitam, eosq; quoties opus fuerit, officij sui com monefacere & delinquentes arguere *1. Tim. 5, 7. Act. 20. v. 28.* *Secundum* Ecclesias inspiciendas visitare. *Act. 14, 21.* *Tertium* ad vacantes ecclesias alicubi, Pastorum coministrorumq; fuctionibus Personas idoneas eligere *Tit 1, 5.* Electas examinare, juxta monitum D. Pauli: *manus citò ne cui imponas 1. Tim 5, 22.* Num habeant bonum Testimonium ab alijs *1. Tim 3, 7.* Examinatas ordinare publicè, sicut Matthias cooptabatur ad undecim Apostolos & cum impositione manuum Presbyteri *1. Tim. 4.* &c.

XXXIII. Professorum Theologiae munus est, universam scripturam Theologiae studiosis explicare, ipsisq; eandem docendo & disputando inculcare; *Unde ipso rūmī cītīg. 1.* ut ἔχῃ ἐπιτύχασιν ἐγιαρόντων λόγων servet formulam sanorum verborum a Paulo praeditarū. *2. Tim. 1, 13. 2.* ut ἐρθοτοῦ τον λογον της αληθεας recte dividat & distinguat verbum veritatis ab eodem, in Epist. eadem cap. 2, 15. injungitur. *3. Ut τοις αὐτοῖς λέγοντας ἐλεγον καὶ ἐπισομείζην,* contradicentes refutet, isq; os obturet, prout ad *Tit. 1, 9.* ab Apostolo fit grave peccationis hortamentum.

XXXIV. Pastores dicuntur, qui alicui Ecclesiæ particulari Legitimè vocati præsunt eamq; verbo DEI & Sacramentis pascunt; à quibus Tria requiruntur, ut sint  
1. *Sacrarum literarum consilii h. e.* ut discant antequam loquantur. h.e, concionentur Syrach. 18, 19. Exemplis 1. Esdræ, Eld. 7, 9. 2. Apollinis Act. 18. 24. 3. Timothei 2. Tim. 2, 15. 4. Davidis psal. 119, 99. & 19. II. *Didactici*, ut ligent, colligent Testimonia Esaï 8, 16. 20. utq; doceant verbum Dei incorruptum, juxta gloriationem Plerophoriarum Apostoli Pauli hancce: *Non enim ut pleriq; caput naur verbū Dei, sed ut ex sinceritate sed sicut ex Deo in conspectu Dei de Christo loquimur 2. Cor. 2. 17. Propterea cū ministerium hoc habeamus prout misericordia nostra consecuti sumus, sequar non sumus;* Sed renunciamus pudendis laterebri non cum calliditate ambulantes, neq; falsantes sermonem Dei: *Sed declaratione veritatis commendantes nos ipsos apud omnē conscientiam hominum in conspectu Dei 2. Cor 4, 1.* huc confer Syrach. 39, 1. Jerm. 23, 20. Irem 8, 2. 2. Mach. 4, 17. Gal. 9, 7. Joh. 7, 18. Vx Esa. 5, 20. Jerm. 48. III. *Magnanimi* ut clarament è gutture Esaï. 58, 1. sint veraces & viam DEI in veritate docentes Math. 22, 16. defendantes veritatem usq; ad mortem &c. Syrach. 4, 32. ut ipsorum quisq; valeat profiteri: *Iudicium meum est cum Iehovā & opes meae cum Deo meo* Esaï. 49, 4. Non Mercenarij Ezech. 13, 2. Joh. 10, 11. Nec timidi, nam qui timent omnes citio corrueant, sed qui fidunt Jehovah, exaltabuntur Prov. 26, 29. Timidorum poena est in mari ardenti sulphure, Apoc. 21, 8. Ergo sint Magnanimi in arguendis peccatis; Exemplis Joh. Baptiste Matth. 14, 4. Nithanael 2. S. n. 12, 7. Elie. 3. Reg. 18, 18. Elisaï 4, Reg. 3, 13. Esaï. 1, 10 Jerm. 27, 5. Stephani. Act. 7, 2. Pauli 1. Tim. 1, 2. & 3. Gal. 3, 1. Ipsius Christi Matth. 23, 13. & seqq. Luc.

Luc. 24.25; Joh. 8.44. Caveant sibi à scandalo alijs dato,  
quasi cum hisce colludant & ad peccata conniveant, &  
easdem quas illi, pñnas luant: Etiam si dicit D. Lutherus  
*quispiam tam purus ac Sanctus esset quam S. Iohannes Baptista,*  
*namen propter aliena peccata ad inferos descendet:* Nam non so-  
lum inquit Paulus morte digni sunt qui ea faciunt, verùm  
etiam qui assentiantur ijs qui faciunt Rom. 1. vult.

**XXXV.** *Causa Instrumentales per quas D E U S vo-  
cat omnes homines ad aeternam salutem, sunt alia specia-  
les alia Generales.*

**XXXVI.** Speciales directæ, manifestæ & illustres quas  
vicissim dividimus in Extraordinarias & Ordinarias.

**XXXVII.** Extraordinariae Illustres sunt, quando  
homines per ipsam DEI vocem ad ipsū immediate, pro-  
singulari ipsius dispensatione vocantur, sicut Paulus con-  
vertebatur ad Evangelij Lucem Act: 9.5. & seqq. Vel  
per insigne aliquod miraculum: prout stellā duce per-  
quam miraculosā & valdē perspicuā ad Christum addu-  
cebantur Magi &c Matth. 2.2.

**XXXVIII.** Ordinaria causa conversionis hominum in-  
strumentales & speciales, directæ & manifestæ sunt 1. verbum  
Dei æxesor h. e. audibile, quod prædicatur & scripturis  
continetur. Estq; Lex & Evangelium illa prima, hoc  
secunda vocationis causa, conjunguntur Marc. 1.13. Zach  
11. 7. 2. opætor h. e. visibile, quod administratur &  
continetur sacramentis &c. de quibus progressu temporis per D E I  
gratiam alibi fusi.

**XXXIX.** Horsum pertinet commune Orthodoxorum Theo-  
logorum Placitum nimirum: Quod verbum Dei purum &  
incorruptum sit prædicandum; Quod maximam in mo-  
vendis hominum cordibus efficaciam habet 1. Quia vo-  
catur *Sermo vivus & Efficax* Heb. 4. 1. Verbum vita

A&t. 10. 44. Semen incorruptibile 2. Pet. 1. 21. Potentia  
Dei Rom. 1. 16 II. Quia comparatur Semini fructifero Luc.  
8. 8. Nunc puro tritico absq; Paleis, Jerm 23. 29. Rom.  
1. 16. A&t. 11. 14. & 27, 18. Epf. 1. 13. Gal. 4. 29. Luc.  
24. 31. III. Exemplo Petri qui unicā Concionē 3000  
animatorum convertit; Turpiter proptereā Enthusiastæ  
& SchvenKfeldiani verbum DEI, literam mortuam & so-  
num evanescentem esse clamitant.

XL. Quorsum quoq; referendi veniunt tres duntas.  
*Notabiles hi Canonice Theologici: Audit⁹ verbi Divini ex-*  
ternus in Pietate hominis non Renati est situs; Veritas  
canonis hujus confirmatur, tam scripturæ Testimonij⁹  
1. V. T.ti Ecce dies ventari sunt, dictum Domini  
Jehovæ, immittam famem in hanc terram, non famem  
babendi panis, neq; sitim æquarum: sed audiendi verba  
Jehovæ, Et vagabuntur à mari uno ad alterum, Et ab  
aquitone ad orientem usq; discurrentes ad perversti-  
gandum verbum Jehovæ, non tamen invenient. Amos.  
8. 11. 12 II. N.T.ti Multi studebant intrare & non po-  
terunt Luc. 13. 24. Quam Exemplis: Marc. 6. 20, Act.  
6. & 13. 7. & 17. 20. & 20. 24.

XL I. 2. Audit⁹ verbi Divini internus, non est in  
pietate hominis irregeniti: Animalis quippè homo non  
est capax eorum quæ sunt Spiritus Dei: Sunt enim ei  
stultitia 1. cor. 2. 24.

XLII. 3. Audit⁹ verbi Divini Externus non est me-  
ritum, sed medium conversionis, idq; non ex parte Dei:  
sed ex parte hominum: *quia audit⁹ externo non meretur*  
*aliquis conversionem h. c. non propter, sed per auditum*  
*tanquam organum homines convertuntur.*

XLIII.

XLIII. Causæ Instrumentales generales indirectæ & non nisi implicite, per quas varijs modis ad veritatis inductionem ad huc Ethnici imprimis adulti, & quidem <sup>et</sup> antè Christum natum, <sup>et</sup> <sup>etiam</sup> post natum Christum: Quæles pænitentia Praecones sunt. 1. *Liber Nature*, ex quo oritur Dei cognitio, <sup>et</sup> <sup>per</sup> <sup>et</sup> <sup>h.</sup> e. naturalis dicta, quæ, cuiq; hominis animo per naturam est innata atq; impressa, infallibilis conscientia testis. Sic Gentes ostendunt opus Legis scriptum in cordibus suis, una testimonium reddente ipsorum conscientia, & cogitationibus sese mutuo <sup>et</sup> usantibus aut etiam dependentibus Rom. 2, 15. 2. *Liber Creatura*, ex quo Dei notitia <sup>et</sup> <sup>per</sup> <sup>et</sup> <sup>h.</sup> dicta acquiritur, per actualem operum divinorum contemplationem & ratiocinationem, secundum quam Gentes sunt inexcusabiles, eo, quod DEUM cognoverunt & non sicut Deum glorificarunt, Rom. 2, 19. 20. 21. 3. *Conclusus de Deo; Israelitarum fama*: hic pertinet canon Theologi. 9: Quò non pervenit pes Apostolorum, Eò pervenit sonus eorum. Psal. 19 Rom 10, 18. 4. *Miraculorum celebritas orbem universum illum Gentium pervagantium*. 5. *Loci celebritas*, quia Deus semper Ecclesiam in loco illustri collocavit: Uri Hierosolyma in meditullio terra fuit posita, ut scribit Rabbi Abnezra super Ecclesi. ut ad omnes fama de Deo Israelitarum & IESU Nazarenο perveniret. 6. *Exempla eorum plurima*, qui sese ex Gentilitate ad veram converterunt Ecclesiam e. g. *Iobus* Idumæus, *Iethro* Medianta, *Urias* Hethita, *Rachab* Canaanæa, *Ruth* Moabitis Ruth, 1, 16. *Regina Sabæa* 1. Reg. 10, 12. *Ninivitæ Assyrii*, *Nebuchodonosor* Babylon: *Darius* Medus, *Cyrus* Persus &c.

XLIV. Materia circa quam sive objectum, sunt omnes homines nullo illorum excepto, nemineq; præterito aut

aut ex cluso, in quibus singulis seriò, verè, sincerè vocatis & vocandis ad æternam salutem à primo Protoplasmorum nostrorum *Lapsu* semper occupabatur & usq; ad finem mundi occupari non cessabit.

**XLV.** *Vnde Calvinianorum Græx Universus in hodiernum usq; diem horribiliter oppugnat Spiritum S. Qui in scriptura loquitur & docet, quod *Vocatio* sit & dicitur *Universalis* respectu D E I, id est quando voluntas D E I Antecedens consideratur duplici ratione. Ratione *Intentionis* D E I, qui vult ut omnes homines nullo excepto ad se veniant, audituri verbum suum Etai. 55.1. Math. 11. 28: 2: Ratione *Executionis* id est intentionem istam in actum deducendo, idq; triplici ratione 1. *Mandatis* nam præcepit Evangelium *in toto orbe* annunciarī; Math. 28. 19. Marc. 16. 15: 2: Ratione *Universalium promissionū*, omib; enim hominib; misericordiam & gratiam suam pollicetur. *Deus non vult mortem morientium* Ezec. 18. 32: & 33. 11:2, Pet. 3. 9: idq; juramento confirmat, ergo iporum omnium vult salutem, O felices homines quorum causa Deus iurat; sed infeliores qui Deo iurauit fidem non habent! dicit Augustinus lib. 16. de civit DEI cap. 32. *Quid est Dei veri, veracisq; juratio, nisi promissi confirmatio & infidelium quædam increpatio* 3: Ratione *Praconij*, quia omnibus hominibus in mundo verbum annunciarī curavit.*

**XLVI.** Verūm, si quis hanc nobis obverterit *Quæstionem*: Utq; omnes homines sint auctu vocati? Aff. Respōdemus ex hoc fundamento, quoniam Universum Gen. huit a nūm vocatum triplici vice r. In *Protoplasis nostris*. 2. In *familia Noachi*. 3. *Tempore Apostolorum* Mar. 16. 20: Luc. 24. 47, Act. 17. 30: Col. 1. 6: 25. 28: Huc supra allegatus *Canon Theologicus* iterum pertinet; Quò non pervenit pes Apostolorum: cō pervenit sonus eorum. psal.

Psal. 19, 5. Rom. 10, 18. Nec non hocce Ambrosij:  
*Ubi enim hominis prædicantis defuit sonus; tamen & fama pervenit.*

XLVII. Porro, si quis perrexerit Quæstionem hanc, non minima difficultate intricatam, singulari asterisco notandam, inspergere: *Quomodo vocatio fiat Particularis, & cur multi Gentiles destituti sint Actuali verbi divini promulgatione, & Evangelij prædicacione?* à nobis Respondetur: Particularis fit, non ex parte & odio Dei: Sed ex culpa hominum vocationem aspernantium, vel temere eandem amplectentium; Vel eandem seriò, ast duntaxat ad tempus capessentium; Hinc Deum deserentes à Deo deseruntur, & Deus eos deserit: quia ab illis deseritur. 1. Sam. 12, 20, 22. & 16, 13. Proverb. 3, 3. Verum An *Justè Posteri propter culpam Majorum actuali priventur verbi prædicacione?* Respondetur: Justè & hi puniuntur propter consensum & conspirationem, cum parentum vestigijs insistant. *Sed quid de liberis ipsorum statuendum?* Respondeatur: I. Apostolus dicit, de illis qui foris sunt, nostrum nō est judicare. 1. Cor. 5, 15. II. Profunditatem divitiarum &c. Rom. 11, 33. III. *Dens est omniscius*, Summè Misericors & Potens: Si igitur prævideret infantes istos, tandem Ecclesijs sese nostris associatuos, ex summa φιλανθρωπiā ad adultam ætatem eos pervenire permitteret, & media ad Ecclesiam perveniendi, suppeditaret.

XLVIII. Forma *Universalis hominum vocationis* ad salutem æternam, sicut se hic adumbrandam dupli ratione. 1. Modorum. 2. Graduum.

XLIX. 1. Ratione Modorum considerata, Vocatio est:

1. Simplex quando sumitur pro nuda & sola invitatione ex parte Dei: *Sic multi sunt vocati: Pauci verò electi Matth. 20,16, & 22,14. Nemo virorum istorum sustabit cœnam meam.* Luc. 14, 24. 2. Composita verò hominum vocatio dicitur, quæ ipsorum quoq; obsequium & studium discendi includit; *Quos prædestinavit, hos vocavit.* Rom. 8,20.

L. II. Ratione *Graduum* intellecta vocatio &c, consistit in quatvor *Ordinibus*. I. Quia posita est causa *Principalis & Instrumentalis* ex parte Dei: Deus enim homines vocat, nō *μέσως*, ut Schyvenkfe' diani hallucinantur. Sed *απερικώς*, per verbum prædicatum. II. *Instrumentalis* causa ex parte hominum, correlative prædicationi Evangelij respondens, est *auditus verbi serius*, conjunctus cum studio discendi & meditandi &c. III. *Spiritus sanctus*, qui efficax est & operatur fidem, quam interna cordis obedientia sequitur. IV. *Quod Deus hominem conservum*, per puram Evangelij prædicationem, & salutarem sacramentorum usurpationem, conservat. Hic nobis usui venit, *Distinctio Gratia Divinæ in Operantem*, quæ in voluntatem non dum conversam operatur, illamq; movet, excitat & præparat ad conversionem, & præparatam convertit. Et 2. in *Cooperantem*, quæ post conversionem homini cooperatur ad productionem bonorum operum, facitq; ut homo in incepto bono opere perseveret. *Operantis gratia effectus* sunt: illuminatio mentis & conversio voluntatis; *Cooperantis* verò bona opera, perseverantia in fide.

LI. Finis *vocationis Universalis hominum* ad salutem æternam, consideratur dupliciter: vel Respectu Dei, vel Respectu Nostri,

LII. 1. Re.

LII. i. Respectu *Dei*, est declaratio propensiſſimæ  
benignitatis ejus, quā pronus est ad miserendū, opitulan-  
dum omnibus miseriſ hominibus, ut condonatis inju-  
rijis ipsos gratuito favore complectatur, & in gratiam re-  
cipiat receptosq; varijs donis gratis afficiat; prout con-  
firmatur, tam Veteris, quam N. Tst: dictis.

LIII. Veteris Test: *Dicta* sunt: *Dic eis; Ne*  
*vivam ego dictum Domini Jehovi, si delector morte*  
*improbi: Sed delector, qvum revertitur improbus à via*  
*sua ut vivat. Revertimini, revertimini à vījs vestris*  
*peſſimis, cur n. moreremini domus Israeſis?* Ezech.  
33, 11. Esai. 55, 1. Psal. 95, 8. Proverb. 1, 24. Esai. 1, 16.  
& 26, 10. & 55, 6. 7. & 65, 2. & 66, 4. Jerm. 7, 13. 14. 15. joel  
2, 12. Zach. 1, 34.

LIV. Dicta N. Test: Sunt: Math. 3, 8. & 11, 28.  
& 23, 37. & 28, 19. Marc. 16, 15. Luc. 7, 30. & 14, 16, &  
24, 27. Act. 13, 30. Rom. 11. colloſſ. 1, 22. Apoc 3, 20.

LV. ii. Respectu *Noſtri*; Finis vocationis aliter con-  
ſideratur ratione i. *Non Regeneratorum*, quorum  
cognitio est carnalis; Id est rudis, & humani judicij im-  
becillitati obnoxia: Quando vocationem ratione *Regen-*  
*atorū*, h. e. quoad ſenſum literalem: quia ſimpliciter  
ſunt carnales, carnalibus affectibus indulgentes. 1.cor.

2, 3. II. *Regeneratorum*, quorum cognitio est ſpi-  
ritualis. h. e. ſenſum ſpiritualē inspiciunt; quia Spirituales  
ſunt h. e. qui in doctrina Christiana profectus aliquos fece-  
runt, & affectū domārūt & ſedārunt, imò dietim & incessā-  
ter ſibi moderantes, frenos quaſi cupiditatib; imponūt.

LVI. Huc etiam quadrat *Tritus Canon Theologicus*:  
hæpè fit, ut finis Dei vocantis, & hominis vocationem

acceptantis, sit planè contrarius: Quod demonstratur exemplis duobus, 1. D. Augustini, qui anno ætatis 30, audivit Ambrosium docentem publicè Romæ, Non propter sui conversionem: Sed propter Ambrosij eloquentiam excellentem, & dum cor aperiret ad accipiendum quām disertè diceret, pariter intrabat quām verè diceret. 2. Pauli Petri Vergerij, qui Lutheri Tomos volens refutare, pro Luthero, contra Papatum calamum strinxit.

LVII. Effecta vocationis divine, aliter consideranda veniunt 1. Respectu Dei, Sic autem semper est efficax vocatio: *Verbum meum, inquit, quod egressum fuerit ex ore meo, non revertetur ad me vacuum: Sed prosperabitur id quod emiserò.* Esai.55,11. Hic loquitur de verbo, quale per se & naturam suam est, non autem quale ex accidente est, ob hominum incredulitatem. Quare, quod si prædicatum non fructificet apud omnes; tamen apud aliquos.

LVIII. II. Respectu Hominum; quorum alijs sunt Pij, qui vocationi obicem non ponunt: Sed morem gerunt & obtemperant, penes ipsos, vocatio diuina per verbum prædicatum est efficax: Quia verbum Dei appellatur *Verbum vita.* Joh.6, 63.68. Esa.38, 16. *Potentia Dei* ad salutem omni *credenti.* Rom.1, 16. *Semen incorruptibile.* 1.Pet.1, 23. *Sermo virius & efficax.* Heb.4, 12. *Sermo insitus* qui potest salvare animas nostras. Jacob.1, 21. Unde & *Augustinus* pereleganter: Per verbum Dei omnium hominum fit *regeneratio*, sicut per verbum omnium fuit *creatio.* Et alibi: Dicendo fecit, dicendo reficit, dicendo perficit. Unde boni verbi divini auditores sunt. 1. *Qui illud studio discendi audiunt.* Nhem.8,3. Syrac. 6,36. Matth.11,15. Luc.10,& 16,39. 2. *Dimitunt ad cor,* Luc.

10,39. Act. 2,14. 3. Qui retinent. Luc.8,15.& 2,19. 4.  
*Fructum ferunt.* Joh. 10,5: Prout *Bernhardus* bene ait:  
Tria sunt audientibus verbum necessaria. I. Voluntas  
audiendi. II. Studium intelligendi. III. Diligentia reti-  
nendi. Idem alibi: Auris inquit bona, quæ audit libens  
ter utilia, prudenter differit audita, obedienter operatur  
intellecta.

**LIX.** *Impy & Reprobi* homines sunt, qui divinam  
vocationem contemnunt, quæ apud ipsos ideo redditur  
inefficax, non culpa Dei: Sed propriâ ipsorum contuma-  
ci incredulitate; quia in doni receptione, non sufficit ma-  
nus *porrigentis*: Sed requiritur una manus *accipientis* &c.

**LX.** Ut ut longum differendi filum de vocationis di-  
vinæ *Efficacia & inefficia*, à nobis trahi poterit: Interim  
tn. bene intellesta & declarata & applicata similitudo,  
quæ Luc. 8, adducitur ab ipso unico cœlestis veritatis  
Magistro, illud abrumpere potest; Qui ostendit quod  
sterilitatis causa non sit in *feminante*, neq; in *semine*: Sed in  
*agro* semen illud recipiente, &c.

**LXI.** Pôstremò, quod attinet ipsos *Calvinianos*, &  
conscientiae & fidei inopes, provolare volentes in *Tre-  
mendum Divini judicij Rationale*, expansis suarum distin-  
ctionum pessimâ fide ex Scholasticis emendicatarum a-  
lis; quibus huncce. 1. Αγερφον. 2. Αντιγερφον. 3.  
Αγνοσον. 4. Ατοπον affinxerunt sensum: Quod Deus  
nimirum se gerat voluntate *signi & externa*, atq; vocatio-  
ne ex parte Dei ineffaci, ac si omnium & singulorum  
misereri vellet; cum tamen voluntate *beneplaciti & occula-  
tiæ*, eos simpliciter velit damnare, eorum nunquam mife-  
ri: eos aut nolit venire, aut magis magisq; indurare.

Bucanus p.155. Instit. Deus inquit, non vult peccatum voluntate approbativa;  
seu voluntate revelata, sive signi: Hac enim illud damnat, prohibet, punit:  
Vult autem voluntate beneplaciti sive areana: Videatur idem pag: 427. Instit.

Calv.

**Calv.** lib. 3, Instit. c. 24. s. 8. Beza pag. 117. Quæst. & Respons. Et parte  
2. ad Acta, pag. 173. 175. Sturmius de prædest. Thes. Zanchius de natura  
Dei, lib. 3.c.4. Quæst. 3. 10. Polanus de prædest. pag. 59.

**LXII.** Verùm, ut cum Orthodoxis Theologis nostra  
animi sensa, de Distinctionibus istis horrendo Calvinistico  
sensu explicatis, exprimamus: Dicimus, docemus & con-  
fitemur, quod sint in Deū: *Frimò cōtumeliosa;* ex Deo enim  
faciunt. I. *Hyporitam* seu deceptorem & præstigiato-  
rem, bilingvem, quasi aliud verbis testatum faciat; aliud  
verò de eodem subiecto corde premat. II. *Perjurum*  
quasi juramenti religione firmatam promissionem nō  
seriò edat: Cujusmodi est illa Ezech. 18. *Vivo ego nolo mor-  
tem morientis.* III. *Tyrannum;* quasi eorum, voluntate  
*signi* deploret interitū, qnos volūtate beneplaciti, à se ad dā.  
nationē esse conditos nō ignorat. Secundò pugnant cum ipso  
religionis fundamento, quod est S. Scriptura, quæ omnia ad  
salutē necessaria perfectè proponit: Arcana autem illa vo-  
luntas Dei nō est in scriptura revelata. Tertiò. *Scriptura Teo-  
stimonij sunt adversæ Math. 5,37. Ezech. 18,23, & 33,11. Heb.  
6,18,19. Quartò. *Perturbatis conscientijs sunt pestilentissimæ.*  
Quintò *Bonis morib⁹ inimicissimæ.* Sed de hisce plura Deo  
*Trinuno* & *Duce* & *Luce,* in ipsa collatione.*

**LXIII.** Hucusq; igitur Deo auxiliante, de Universali  
bominum *Vocatione* pro instituti ratione Theses concinna-  
vimus, vindicantes nos à tenebris, quas *Adversarij* mani-  
festissimæ Evangelij Luci offundere, crassiores & no-  
centiores Ægyptiacis, non erubuerunt. Patrem subin-  
dè Misericordiarum, & Filium Jesum Christum Pontifi-  
cem nostrum summum, ad dextram infinitæ Majestatis  
Paternæ evectum, justissimum vivorum & mortuorum  
judicem: Cum spiritu sancto vivificatore, Effuso in Apos-  
tulos, omnis generis honore, laude & gratitudine pro-  
sequi-

sequimur, quod nos miseris laphitas otiosos in foro stan-  
tes Math. 20. 6. à tenebris ad lucem, à potestate Satanæ  
ad Deum Act. 26. 18. evocarit & converterit, & in regnum  
Gratiæ transtulerit. Col. 1. 13. &c.



## Corollaria.

### I.

**T**utissimum est à verbis & sententijs divini-  
tus afflatæ scripturæ verborum ut plurimum citan-  
dis non recedere, præsertim dum ipsis Singulis &  
universis non solum notabilis & ueracis; verum etiā  
peculiaris quedam è egyptiæ inest, tūm quia Deus  
sua varba libentius agnoscit.

**II.** Historiæ vero Sacrae non allegantur ad ver-  
bum, sed libero Sermonis cursu à Concionatoribus  
narrantur & exponuntur; Retentis duntaxat ijs  
formalibus quibus aliqua vis subjecta est E. G. ut in  
verbis Nathanis: *TU ES VIR MORTIS.* &  
Davidis: *PECCA VICO NTRA DOMINUM.*  
Rursum Nathanis: Ergo & De° abstulit pecca-  
tata; *NON MORIERIS.* 2. Sam. 12.

**III.** Concionator non conabitur alios cogere ad  
sententiam suam amplectendam, verum ubi officio  
in falsa sententia convellenda defunctus est, mittat  
Erran-

*Errantes, Eosq; Deo comendet: Quia nostrum  
est docere & confutare, Dei solius corda aperire.*

*Humanitatis & literarum splendore Pra-  
stantissimo Iuveni*

**Dn. LAURENTIO OLAI**  
**VIGELIO,** De Universali Omnim ho-  
minum ad salutem æternam vocatione piè & or-  
thodoxè Disputanti, Amico & Conterraneo suo  
sincerè dilecto, hisce paucis rudi, quod ajunt  
Minervâ & properanti calamo  
applaudebat,

**O**MNES, non aliquos mortales esse vocatos  
Ad Cænam magnam, Pagina Sacra docet.  
Hoc quoniam Moses, testantur & hocce Prophetæ,  
Salvator Mundi Christus & hocce probat.  
Præside Præclaro testaris & hocce *Vigeli*,  
Dum Calvinistis Spicula mille paras.  
Fulmina Calvinus, mittit sua fulmina mortis  
Zwinglius, his **T H E S I B U S** vicit uterq; jacet,  
Commoda multa feret crebrò qui volverit hasce,  
Hasce manu versans commoda multa feret.  
Hac nam doctrinâ melius nihil esse fatemur,  
Et nihil in mundo Carius esse potest.  
Organon Electum Doctissime vive *Vigeli*  
**LAURENTI**, tandem **LAUREA** dona feres.

**PETRUS MAGNI**  
Gyllenius Werm.